

Η Τριμερής Διάσκεψη για το Κυπριακό εν μέσω εσωτερικών εξελίξεων στην Τουρκοκυπριακή Κοινότητα

Δρ. Νικόλαος Στέλγιας

Κείμενο Ανάλυσης

Οκτώβριος 2024
Αρ.25

Copyright © 2024 | All Rights Reserved

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Διεύθυνση: Ανδρέα Ζάκου, Γρ.301, 2404 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος.

Τηλέφωνο: +357 22 664470 ■ Email: info@ispd.org.cy ■ www.ispd.org.cy

Το Ινστιτούτο προάγει τον ελεύθερο και ανοιχτό δημόσιο διάλογο που εδράζεται στον ορθολογισμό και στην επιστημονική τεκμηρίωση. Οι απόψεις που εκφράζονται σε δημοσιεύσεις του Ινστιτούτου εκφράζουν αποκλειστικά τον/την συγγραφέα ή τους συγγραφείς και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις του Ινστιτούτου.

Εικόνα εξωφύλλου: Πηγή ΡΙΚ

Δρ. Νικόλαος Στέλγιας

Ανώτερος Αναλυτής

Περί του Συγγραφέα

Ο Νικόλαος Στέλγιας γεννήθηκε το 1982 στην Κωνσταντινούπολη. Από το 2000 μέχρι και το 2011 ο Στέλγιας σπούδασε στην Αθήνα. Το 2011 ολοκλήρωσε το διδακτορικό του με θέμα τα τουρκικά πολιτικά κόμματα κατά την περίοδο 1918-1938. Από το τέλος της διατριβής του μέχρι σήμερα, ο Δρ. Στέλγιας εστίασε στην σύγχρονη Τουρκία, στο Κουρδικό και στο Κυπριακό Ζήτημα. Βιβλία και μελέτες του Δρ. Στέλγια έχουν εκδοθεί στην Τουρκία, στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Το 2020 κυκλοφόρησε η νέα μελέτη του Δρ. Στέλγια με τίτλο «The Ailing Turkish Democracy» από τις εκδόσεις Cambridge Scholars Publishing. Ο Δρ. Στέλγιας εκτός από την επιστημονική του ιδιότητα, ασχολείται και με την δημοσιογραφία.

Η Τριμερής Διάσκεψη για το Κυπριακό εν μέσω εσωτερικών εξελίξεων στην Τουρκοκυπριακή Κοινότητα

Η πρόσφατη άτυπη Διάσκεψη στη Νέα Υόρκη, υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες, έφερε στο προσκήνιο τις διαχρονικές προκλήσεις και τις νέες δυναμικές που χαρακτηρίζουν το Κυπριακό ζήτημα. Η συνάντηση μεταξύ του Τουρκοκύπριου ηγέτη Ερσίν Τατάρ και του Προέδρου Νίκου Χριστοδουλίδη δεν απέφερε σημαντικές εξελίξεις στο ζήτημα της επανέναρξης των συνομιλιών για την επίλυση του Κυπριακού. Ωστόσο, άνοιξε το δρόμο για πιθανές νέες άτυπες διευρυμένες διασκέψεις και την αξιολόγηση νέων μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα τις διαφορετικές προσεγγίσεις των δύο πλευρών σε ουσιαστικές πτυχές του Κυπριακού.

Η αμετακίνητη στάση του Ερσίν Τατάρ στην κυριαρχική ισότητα

Ο Ερσίν Τατάρ, μιλώντας χωρίς περιστροφές στον τουρκικό Τύπο για τα αποτελέσματα της άτυπης συνάντησης, εξέφρασε την έντονη απογοήτευσή του για την παντελή έλλειψη προόδου.¹ Υπογράμμισε με έμφαση ότι το Κυπριακό παραμένει άλυτο επί 61 χρόνια, με ατέρμονες διαπραγματεύσεις που δεν αποδίδουν καρπούς εδώ και 56 χρόνια. Κατά τον Τατάρ, η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν αρνείται τον διάλογο, αλλά θέτει ως

¹ "ΚΚΤC Cumhurbaşkanlığı Tatar dan New York dönüşü açıklama; Çözüm süreci yok güven artırıcı önlemler var [Δήλωση του «Προέδρου της ΤΔΒΚ» Τατάρ κατά την επιστροφή του στη Νέα Υόρκη- Δεν υπάρχει διαδικασία επίλυσης, υπάρχουν μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης]," *Ekonomim*, 2024, πρόσβαση 21 Οκτωβρίου, 2024, <https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/kkctc-cumhurbaskani-tatardan-new-york-donusu-aciklama-cozum-sureci-yok-guven-arttirici-onlemler-var/774140>.

αδιαπραγμάτευτη προϋπόθεση την αναγνώριση της «κυριαρχικής ισότητάς» της για την έναρξη επίσημων διαπραγματεύσεων.

Κατηγόρησε ευθέως την ελληνοκυπριακή πλευρά ότι επιχειρεί να μειώσει την τουρκοκυπριακή κοινότητα σε μειονότητα εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επιμένοντας αταλάντευτα στη λύση των δύο κρατών, εξέφρασε τη θέση ότι οι εγγυήσεις της Τουρκίας συνιστούν αναγκαία προϋπόθεση για την ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων. Παράλληλα, κατηγόρησε τους Ελληνοκυπρίους για συστηματικές προσπάθειες απομόνωσης της τουρκοκυπριακής οικονομίας και παρεμπόδισης της ανάπτυξής της μέσω ποικίλων μέτρων και πιέσεων. Ιδιαίτερη αναφορά έκανε στις νέες δίκες για τον σφετερισμό ελληνοκυπριακών περιουσιών και στην «παρεμπόδιση», όπως ανέφερε, τουριστών και φοιτητών από το να μεταβούν στα κατεχόμενα.

Ο Τατάρ δήλωσε ότι προσβλέπει στην άμεση αναγνώριση της «ΤΔΒΚ» από χώρες όπως το Αζερμπαϊτζάν και το Πακιστάν, οι οποίες θα ανταποκριθούν στο σχετικό κάλεσμα του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν.

Αντιδρώντας στις δηλώσεις του Νίκου Χριστοδουλίδη για πιθανή κατάργηση των εγγυήσεων με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Τατάρ δήλωσε ότι προσβλέπει στην άμεση αναγνώριση της «ΤΔΒΚ» από χώρες όπως το Αζερμπαϊτζάν και το Πακιστάν, οι οποίες θα ανταποκριθούν στο σχετικό κάλεσμα του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν.

Επιπλέον, σύμφωνα πάντα με τον Τατάρ, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ αναγνώρισε το βαθύ χάσμα μεταξύ των δύο πλευρών και τόνισε τη σημασία των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης ως τη μοναδική φόρμουλα για τη συνέχιση του διαλόγου, ακόμη και αν οι επίσημες διαπραγματεύσεις δεν επαναρχίσουν άμεσα.

Οι διαφωνίες για νέες άτυπες διασκέψεις και οδοφράγματα

Μετά το πέρας της άτυπης Διάσκεψης, ο Τατάρ υπογράμμισε ότι οι δύο πλευρές διαφωνούν ακόμη και στον σχεδιασμό των επόμενων συναντήσεων. Η τουρκοκυπριακή πλευρά απορρίπτει τη συμμετοχή της Μεγάλης Βρετανίας στον νέο κύκλο άτυπων συναντήσεων, ενώ η ελληνοκυπριακή πλευρά επιδιώκει πενταμερή διάσκεψη με τη συμμετοχή και της Μ. Βρετανίας.

Κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης, προτάθηκε το άνοιγμα νέων σημείων διέλευσης ως μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Ωστόσο, και εδώ οι απόψεις δίστανται. Ο «πρωθυπουργός» Ουνάλ Ουστέλ δήλωσε ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά προτείνει οδόφραγμα στη Μια Μιλιά, ενώ ανέφερε ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά ζητά οδόφραγμα σε άλλη περιοχή.²

Αυτές οι διαφωνίες αντικατοπτρίζουν τις βαθύτερες διαφορές και την έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Ο Τατάρ αμφισβητεί την ουσία των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης, υποστηρίζοντας ότι χωρίς την άρση των «αποκλεισμών» και των «κυρώσεων» κατά των Τουρκοκυπρίων, αυτά τα μέτρα είναι κενά περιεχομένου.

Ο Τουφάν Έρχιουμαν και οι προτάσεις του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος

Σε πλήρη αντίθεση με τον Τατάρ, η τουρκοκυπριακή Αριστερά, εκπροσωπούμενη από το Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα (ΡΤΚ), προωθεί αποφασιστικά τη λύση της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας (ΔΔΟ). Πριν την άτυπη Διάσκεψη, ο πρόεδρος του ΡΤΚ, Τουφάν Έρχιουμαν, επισκέφθηκε τη Νέα Υόρκη και, αμέσως μετά τη Διάσκεψη, παρουσίασε πέντε συγκεκριμένες προτάσεις για την επανέναρξη των συνομιλιών.³

² "Kıbrıs'ta çözüm için umut var mı? KKTC Başbakanı yanıtıyor [Υπάρχει ελπίδα για λύση στην Κύπρο; Ο «πρωθυπουργός της ΤΔΒΚ» απαντά]," *Ekonomim*, 2024, πρόσβαση 21 Οκτωβρίου, 2024, <https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/kibrista-cozum-icin-umut-var-mi-kktc-basbakani-yanitliyor/773857>.

³ "5 adimda müzakere ve çözüm [Διαπραγμάτευση και την επίλυση σε πέντε βήματα]," 2024, πρόσβαση 21 Οκτωβρίου 2024, <https://www.yeniduzen.com/5-adimda-muzakere-ve-cozum-175303h.htm>.

Οι προτάσεις του ΡΤΚ εστιάζουν στη συνέχιση από το σημείο όπου σταμάτησαν οι συνομιλίες στο Κραν Μοντανά, στη μη επαναδιαπραγμάτευση της πολιτικής ισότητας, στη δέσμευση για ένα αποτέλεσμα μέσω ενός καλά δομημένου χρονοδιαγράμματος και στην αποφυγή επιστροφής στο στάτους κβο.

Ο Έρχιουρμαν αναμένεται να είναι και πάλι υποψήφιος, το ΡΤΚ επιδιώκει να παρουσιάσει μια ισχυρή εναλλακτική πρόταση για την τουρκοκυπριακή ηγεσία.

Με αυτές τις προτάσεις, και ενόψει των επικείμενων «προεδρικών εκλογών», όπου ο Έρχιουρμαν αναμένεται να είναι και πάλι υποψήφιος, το ΡΤΚ επιδιώκει να παρουσιάσει μια ισχυρή εναλλακτική πρόταση για την τουρκοκυπριακή ηγεσία. Υπογραμμίζει την επιτακτική ανάγκη για ενεργή συμμετοχή στις διεθνείς διαδικασίες και για μια βιώσιμη λύση που θα επανενώνει την Κύπρο.

Ωστόσο, οι προτάσεις του ΡΤΚ αντιμετωπίζονται με σκεπτικισμό από την ελληνοκυπριακή ηγεσία, η οποία φοβάται ότι μπορεί να οδηγήσουν σε δυσλειτουργίες, ειδικότερα μέσα από την επιμονή στην «αυστηρή» πολιτική ισότητα, με εφαρμογή σε όλα τα επίπεδα και τους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων,

Είναι επίσης και το ζήτημα του χρονοδιαγράμματος και της προδιαγραφής του τελικού καθεστώτος των Τουρκοκυπρίων, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα των συνομιλιών, που προκαλεί ανησυχία στην ελληνοκυπριακή πλευρά. Η τουρκοκυπριακή Αριστερά δεν επιθυμεί επανάληψη του σεναρίου του 2004, όπου παρά τη θετική ψήφο των Τουρκοκυπρίων, η απόρριψη τελικά του Σχεδίου Ανάν από πλευράς των Ελληνοκυπρίων, δεν οδήγησε στην άρση, όπως θεωρούν, του καθεστώτος «απομόνωσης» των Τουρκοκυπρίων.

Η βαθιά οικονομική και πολιτική αβεβαιότητα στην τουρκοκυπριακή κοινότητα

Όλα αυτά συμβαίνουν σε μια περίοδο κατά την οποία η τουρκοκυπριακή κοινότητα δοκιμάζεται σκληρά από την οικονομική κρίση και την πολιτική αστάθεια. Η συνεχιζόμενη δυσχερής οικονομική κατάσταση στην Τουρκία και τα κατεχόμενα έχει οδηγήσει τους Τουρκοκυπρίους σε απόγνωση, με πολλούς να καταφεύγουν στις ελεύθερες περιοχές για να καλύψουν βασικές ανάγκες, όπως παραδέχεται και ο ίδιος ο «πρωθυπουργός».

Παράλληλα, η πολιτική σκηνή κλονίζεται από εσωτερικές συγκρούσεις. Μετά το συνέδριο

Οι διαδοχικές αποτυχίες στην επιβολή υποψηφίων και η τελικά επεισοδιακή εκλογή του Ζιγιά Όζτουρκλερ, με αμφισβητούμενη ακόμα εγκυρότητα ψήφων, αποκαλύπτουν το βάθος της κρίσης.

του «κυβερνώντος» Κόμματος Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ), όπου ο Ουνάλ Ουστέλ επικράτησε με 66%, το κόμμα αντιμετώπισε σοβαρά προβλήματα στην ανάδειξη του νέου «προέδρου» της «βουλής». Οι διαδοχικές αποτυχίες στην επιβολή υποψηφίων και η τελικά επεισοδιακή εκλογή του Ζιγιά Όζτουρκλερ, με αμφισβητούμενη ακόμα

εγκυρότητα ψήφων, αποκαλύπτουν το βάθος της κρίσης.

Η Άγκυρα, μη επιθυμώντας πρόωρες «εκλογές», ανησυχεί έντονα για την πολιτική αστάθεια στην τουρκοκυπριακή Δεξιά. Επιπλέον, η συνεχιζόμενη εσωτερική διαμάχη στο ΚΕΕ, με πρωταγωνιστή τον Χασάν Τατσόι και άλλους δυο «βουλευτές», απειλεί να επηρεάσει τις επικείμενες «προεδρικές εκλογές». Ο Τατάρ, παρά τις προσπάθειές του, δεν έχει ακόμη ανακοινώσει επίσημα την υποψηφιότητά του.

Επίλογος

Αν και είναι νωρίς για εξαγωγή συμπερασμάτων, ως προς του που μπορεί να οδηγηθούν τελικά τα πράγματα, αναλόγως και της πολιτικής βούλησης της Τουρκίας σε σχέση με το Κυπριακό, αυτό που προκύπτει, με βάση τα μέχρι στιγμής δεδομένα, είναι πως ο Ερσίν Τατάρ παραμένει αμετακίνητος στην απαίτηση για αναγνώριση της «κυριαρχικής

ισότητας» ως αδιαπραγμάτευτη προϋπόθεση για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων. Την ίδια ώρα, βεβαίως, ενόψει των επικείμενων «εκλογών» στα κατεχόμενα και προκειμένου να μην έρθει σε σύγκρουση με την Άγκυρα, η συμμετοχή στο νέο κύκλο των συνομιλιών παρέχει στον ίδιον τη δυνατότητα να εμφανιστεί ενώπιον των Τουρκοκύπριων ψηφοφόρων και ενόψει «εκλογών», ως ο ηγέτης που δεν αποκλείει το διάλογο.

Από την άλλη, η τουρκοκυπριακή Αριστερά δια του Τουφάν Έρχιουμαν προσπαθεί να προβάλει μια εναλλακτική πρόταση, η οποία ενδεχομένως στην παρούσα συγκυρία να μην ενοχλεί την τουρκική στρατηγική. Μπορεί, ωστόσο, να προκαλέσει πονοκέφαλο στη ελληνοκυπριακή ηγεσία στο βαθμό που δεν υπερπηδηθούν ζητήματα που εγέρθησαν στο παρελθόν σε σχέση με την πολιτική ισότητα ή ακόμη σε σχέση με το τι θα γίνει στην περίπτωση ναυαγίου των συνομιλιών.

Τέλος, θα πρέπει να υπογραμμιστεί πως η τουρκοκυπριακή κοινότητα βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι, αντιμετωπίζοντας σοβαρή οικονομική δυσπραγία και πολιτική αστάθεια. Η έλλειψη στιβαρής ηγεσίας και οι εσωτερικές συγκρούσεις επιτείνουν την αβεβαιότητα και θα επηρεάσουν καθοριστικά τις μελλοντικές εξελίξεις.

Πηγές

"5 Adımda Müzakere Ve çözüm [Διαπραγμάτευση και την επίλυση σε πέντε βήματα]." 2024, πρόσβαση 21 Οκτωβρίου 2024, <https://www.yeniduzen.com/5-adimda-muzakere-ve-cozum-175303h.htm>.

"Kıbrıs'ta çözüm İçin Umut Var mı? Kktc Başbakanı Yanıtlıyor [Υπάρχει ελπίδα για λύση στην Κύπρο; «Ο πρωθυπουργός της ΤΔΒΚ απαντά»]." Ekonomim, 2024, πρόσβαση 21 Οκτωβρίου 2024, 2024, <https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/kibrista-cozum-icin-umut-var-mi-kkct-basbakani-yanitliyor/773857>.

"Kktc Cumhurbaşkanı Tatar'dan New York Dönüşü Açıklama; Çözüm Süreci Yok Güven Arttırıcı önlemler Var [Δήλωση του «Προέδρου της ΤΔΒΚ» Τατάρ κατά την επιστροφή του στη Νέα Υόρκη- Δεν υπάρχει διαδικασία επίλυσης, υπάρχουν μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης]." Ekonomim, 2024, πρόσβαση 21 Οκτωβρίου 2024, <https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/kkct-cumhurbaskani-tatardan-new-york-donusu-aciklama-cozum-sureci-yok-guven-arttirici-onlemler-var/774140>